

Szerkesztési iroda:
Nagybecskerek Zápolya-
utca 1., hová a lap szel-
lemi részét illető min-
den közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:
Pleitz Fer. Pál könyv-
nyomdája Nagybecske-
rek, Zápolya-u. 1., hová
a hirdetések, előfizetések
és a lap szétküldésére
vonatkozó felszólalások
intézendők. Telefon 21.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Főszerkesztő: dr. Brájer Lajos.

Felelős szerkesztő: Somfai János.

Előfizetési árak:
Egész évre — — — 28 K
Félévre — — — 14 K
Negyedévre — — 7 K
Egyes szám ára 10 fillér.

Hirdetéseket
a kiadóhivatal vesz föl.
Azonkívül az összes hír-
::: detési irodák. :::
Megjelenik vasár- és
ünnepnapok kivételével
mindennap d. u. 5 órákor

Nagybecskerek, 1916.

XLV. évfolyam, 260. szám.

Hétfő, november 13.

LEGUJABB.

— Saját tudósítónk cenzurázott távirati jelentései. —

***

Falkenhayn előnyomulása Bukarest felé.

**

Csapatunk Kampilung előtt állanak. — A bolgár fővezér nyilatkozata a helyzetről. — Sikeres offenzívánk a keleti harcvonalon. — Németország jegyzéke Görögországhoz. Uj vezérezredek.

***

— A mai nap hírel. —

Csapatunk Kampilung előtt.

Budapest, nov. 13. Luganóból sürgönyzik: A Stampának jelentik Párisból:

Falkenhayn folytatja előnyomulását Bukarest felé. Falkenhayn hadseregének előcsapatai már alig néhány kilométerre állanak Kampilungtól. A központiak folytonosan előnyomulnak.

A bolgár fővezér nyilatkozata a harctéri helyzetről.

Budapest, november 13. Szófiából sürgönyzik: A bolgár főhadiszállásról jelentik az Estnek:

Jekoff bolgár fővezér az Est munkatársának Adorján Gyulának nyilatkozva, kijelentette, hogy az általános helyzet rendkívül kielégítő a szövetségesek valamennyi frontján valamint a bolgár csapatoknál is.

— Ellenségeink — mondotta Jekoff rosszul számítottak, amikor azt hirdették, hogy az idő a legjobb szövetségesük. Ellenkezően. A bolgár hadsereg ma sokkal értékesebb mint a háboru elején. Végtelenül sokat tanultunk technikai szempontból is, s úgy emelkedtünk, hogy a bolgár hadsereg alig lehet ráismerni. Ha a háboru még soká tart, hadseregünk még jelentékeny új erővel fog erősödni az elfoglalt területekről, amelyek lakossága érzésben is és történelmileg is hozzánk tartozik.

— Erős helyzetünket bizonyítja a független Lengyelország proklamálása. Az oroszok kettős hadi célja: a Dardanelák elérésének és a lengyelek egyesítésének kérdése orosz jogar alatt, el van intézve, de Oroszországra kedvezőtlenül. Kérdezhetjük, miért harcolnak még az oroszok?

— Helyzetünk mind a két fronton

megnyugtató. Monasztir birtoka számunkra biztosítva van. A harcbevett szerb sereg, ha nem is semmisült meg teljesen, de rendkívül meggyöngyült. Elismerjük azonban, hogy legvitézesebb ellenteleink a szerbek. Sarrail új támadása lehetséges, de semmi sikert sem ígér. Legalább is meg kellene dupláznia hadseregét, hogy reménye legyen sikerre, az azonban az entente-től lehetetlenség. Ezenkívül közeledik a tél, ami a macedón-fronton új offenzívát még inkább lehetetlenné tesz.

— A román harctéren a hadműveletek az óramű pontosságával tervszerűen folynak. Az Erdélyből indított offenzíva lassu előrehaladása nem meglepetés, mert ezt megmagyarázzák elsősorban a terep óriási nehézségei s az oroszok és románok rendkívüli erőfeszítései.

Sikeres offenzívánk a keleti harcvonalon.

Budapest, nov. 13. Berlinből sürgönyzik: A Wolf-ügynökség a következőket teszi közzé:

A Skrobova-Narajovka mellett 10 és 11-ikén elért sikerek nem csupán helyi jelentőséggel bírnak.

Skrobovánál az oroszokat sok hónap óta kiépített erős állásokból vetették ki. A Narajovka mellett súlyos veszteségeket okozva nekik, a keleti partra szorítottuk vissza őket s a gyorsan odavont tartalékokkal megkísérelt ellentámadások mitsem tudtak már változtatni az oroszok vereségén.

Az abbanhagyási szünet után a középhatalmak hadseregeinek harci tevékenysége a keleti arcvonalon ismét fokozódó offenzív jellegűt ölt, ámbár az entente a sommei, isonzói és macedonai arcvonalon lekötötti igyekezett őket és Ro-

mánia mint új ellenfél jelent meg a harctéren.

Arz hadserege a keleti Erdélyben a ratosznya—székelyi vonalig nyomult előre s az ellenséget nyolcvan kilométerre visszaszorította és ma eleivel román földön áll.

Az észak felé csatlakozó Kövess-hadsereg szövetséges csapatai az oroszoktól, a Tölgyes-szakaszon elért pillanatnyi sikereiket a november 5. és hatodikai harcokban rövidesen visszahódították.

Dornavatrától délre a legutóbbi napokban végrehajtott orosz tehermentesítő vállalkozások Bisztricianál megakadtak.

A Narajovkánál az 5 6-iki sikereket tovább kiépítettük és ismét jelentékenyen előbbrevítettük, majd ötszörös ellen támadással szemben megtartottuk.

Wladimir-volinszkij téren Lucktól nyugatra a német front éppen olyan szilárd mint azelőtt volt.

Németország jegyzéke Görögországhoz.

Budapest, nov. 13. A Corriere della Sera jelenti Athénből:

Az athéni német követ jegyzékét nyújtott át a görög kormánynak azokról a sérelmekről, amelyek Németországot Görögország részéről érték. A jegyzékben továbbá kijelenti Németország, hogy **Németország Görögország részéről ellenséges magatartásnak tekintené, ha Görögország hadlanyagát átadná az entente-nak.**

Uj vezérezredek.

Budapest, nov. 13. Bécsből sürgönyzik:

A hadsereg rendeleti közlönye jelenti, hogy a király Károly Ferenc József trónörökösét vezérezredessé és nagydmirálissá, József főherceget, Csanády Frigyes és Kirchbach altábornagyokat vezérezredessé kinevezte.

A cár és a román király találkozója.

Budapest, nov. 13. Luganoból sürgönyzik:

A cár október 28-ikán találkozni akart a román királlyal Reniben. A találkozás ezuttal elmaradt, azonban november végén biztosan megtörténik.

A magyar Gibraltár.

Irta: **Czirbusz Géza dr.** egyetemi tanár.

— nov. 13.

— nov. 10.

A dsebel al Tarik az arab hódítónak, Tariknak hegyéről elnevezett tengeri bejáró csodálatosképen még mindig az angolok kezén van, a magyar Gibraltár az Aldunának kitört vájadék-völgye a Vaskapuval, amely ép úgy mint Palesztina geográfiai helyzeténél fogva világjelentőségű hely, hála Istennek magyar birtokban. Palesztina a hamita és szemita kultúra mesgyéjén, Afrika, Arábia és Kiszázia közeledésén fekszik és három földrész találkozója — a Vaskapu be- és kijáratával együtt Magyarország, Románia Bulgária és Szerbia összeszögelésében. Rendkívül nevezetes pont, mely kulcsa a magyar, a nyugati, a balkáni és délkeleti forgalomnak.

Ezért szabályozták a vízi utját, nemzetközinek nyilvánították a Dunát, mit azonban sem a szerb, sem az oláh, sem az orosz nem respektált, mert telerakta bombával. Szabályozása csak félig szolgálja a forgalmi érdekeket, mert egy kilométernél nagyobb hosszúságban a 30 méter széles vágott esatornában másodpernyi 8 méter sebességgel rohan ki a Duna vize Magyarországból. Ezzel a sebességgel pedig meg nem birkóznak a folyami gőzök. A vontatás lassu; naponként alig 4 uszályhajó.

Most azonban a szerb part töltésén sineket raktak le s gőzgép húzza fel a hajókat, mi alig 20 percbe kerül, következéleg naponként 30—40 teherhajót felvonhat a Vaskapu szirtesatornáján át Orsovába, Délmagyarország leendő legnagyobb folyami kikötőjébe, mely klíma sajátossága miatt téli kikötőnek is alkalmas, így egész éven át közvetítheti a nyugati és keleti kereskedelmet előnyös vasúti és folyami helyzete miatt.

Ezért fájt a foguk Orsovára úgy a szerbeknek, mint az oláhoknak és a Zsil (oláhosan Zsin) völgye máig szerepel az oláh vezérkar jelentéseiben. Mert azt szokás leginkább emlegetni, ami nincs, de ami kellene. Például beesületet, szerénységet, Orsovát. A Vaskapu kellene az oláhoknak, szerbeknek, oroszoknak, mivel ez a Nyugat kulcsa Kelet felé.

Az entente a derék föllentővel, Wilson urral együtt a gazdasági háború folytatását emlegetik. Értik alatta Európának lokalizálását és elkülönítését az Atlanti oceántól. Meg nem gondolván, hogy az ó-, közép- és újkor első felében Atlanti oceán nélkül élt az európai emberiség, hogy akkor a Kelet, vagyis az Indiai oceán Déli és Keleti Ázsia felé irányult a forgalom. Azért megvoltak. Meglehetőnek Európa népei is ezentúl az angol-szászok, Lloyd György és Wilson urak nélkül, kik azt hazudják, hogy forgalmuk csupán négy százalék lőszer, pedig a dugáru gyanánt szállított municióval meghaladja a negyven százalékot. A szibériai, bagdadi és középázsiai vasut megnyitja Ázsia még ki nem merített termő területeit. Hollandiának eddig nagyokat kellett kerülnie, hogy Szunata szigetek birtokaihoz juthasson, ezentúl a rajnai, közép-

rópai, bagdadi vasutakon hamarabb érhet oda.

Németország körülbelül négy milliárd márkát juttatott eddig nyers terményekért Belgiumnak, Franciaországnak, Russzijiának s kedves cimboráinak az angolszász urak, Anglia és az amerikai tröszt urak, vas- és petróleumkirályok zsebeibe. Most Magyarországon, Balkánon és ázsia elején keresztül nyersterményeit vasuton szerezheti. Vilmos császár egyszer már megpendítette Európa kereskedelmi függetlenítését Amerikától. Az a háború előtt volt. Most Belgium, Szerbia, Ruthénia birtokában s a török szövetségében éppen nem geogr. agyrem többé megfordítani a világkereskedelem útját: kizárni Angliát és Amerikát az európai forgalomból és újból Ázsiával megújítani régi történelmi és politikai kapcsolataikat. S millió négyszögű kilométer, tehát majd Európa területe (10 millió) áll a közép-európai szövetség rendelkezésére körülbelül 50 millió lakossal, köztük a fejlettebb kereskedelmi tehetségű 3 millió örmény, az angolokat gyűlölő 35—40 millió arab, 20 millió oroszországi, 24 millió törökbirodalmi mozlim népek rokonszenvezése erősíthetné Közép-Európa keleti törekvéseit.

Ily perspektiva mellett a Duna és Boszporusz áthidalásával s a dunai kapcsolatos forgalom biztosításával a magyar Gibraltár és Orsova kerülne Közép-Európa, a Balkán, a nyugatázsiai kereskedelmi közepére. Szuec épp úgy lehanyatlának, mikép Gibraltár s elejét vehetné Európában a kultura földszéki, kontinentális fordulata, ha eddig tengeri és oceáni volt. A Nyugat és klasszikus ókori műveltség helyére a Keleti Világ óriás szellemi kincsei hatolhatnának ismereteink inventariumba. Megváltoznék világfelfogásunk, meg a Mammon angolörült kultura és olyan nemzetek erkölcsi és szellemi értékeit vonhatnók Európa műveltségébe, kikről eddig csak általános geográfiai és néprajzi fogalmaink vannak. Göthe magasabbra takarítja a keletiek poézisét. Tisztább, természetesebb, valószínűbb az, mint a nyugatiak költészete és még el nem nyűtt, mint az angol Wilde Oszkár perverzus és D'Annunzio bujakóros hallucinációja. Göthe szava teljesebben: poézisünk ég felé törekednék, mint a csillagok felé tekintő Ember igaz költészete. „Poesie Himmelnan swebe sie!”

Vége volna, vagy tisztességesebb, türethetőbb formát ölthetne a bankok, trösztök, kartelek, központok népnyzó üzelmének, mert akkor nem a vagyon és arany koncentrációja lenne a jelszó a híres: „Nach dem Golde drängt Alles, am Golde hängt Alles“, hanem bekövetkezhetnék az igazi emberi és nemzeti kultura.

Minde törekvőnek pedig a magyar Gibraltár lehetne az összekapcsolója.

Könyveket a harctérre! Küldjünk könyveket és folyóiratokat a harctérre. A könyveket és folyóiratokat a Torontái megyei Közművelődési Egyesület készségegel továbbítja.

HIREK.

— **Hivatalos jelentések november hó 12-ikéről.** A miniszterelnökség sajtóosztályától a következő hivatalos jelentéseket kaptuk a harctéri eseményekről:

Höfer jelentései:

Keleti harctér:

Károly főherceg lovassági tábornok arcvonala: Orsovánál és a Szurduk-szorostól délre tért nyertünk. Az Olt-völgyében ismét elragadtuk az ellenség néhány állását. Sósmezőtől északnyugatra a románok nyolcszor kíséreltek meg támadást állásaink ellen. Mindannyiszor teljesen visszavertük őket. Az Erdős-Kárpátok déli részében fokozott harci tevékenység. A Vöröstorony-szorosnál folyt harcokban november 10-ike óta 18 tisztet és több mint 1000 főnyi legénységet elfogtunk és hét ágyut zsákmányoltunk. Lipót bajor herceg vezértábornagy arcvonala: A Narajovkától keletre az oroszok előretörése sikertelen maradt.

Olasz és délkeleti harctér:

A helyzet változatlan.

Események a tengeren:

Tengeri repülőgépeink a 11-ről 12-re virradó éjjel megtámadták Páduát és nehéz bombákkal telitalálatokat értek el a katonai parancsnoksági épületben, a pályaudvaron és a gyalogsági kaszárnyán. Az utóbbiban valamint a városban tüzvészek okoztak, melyek negyven kilométernyire is láthatók voltak. A repülőgépek heves lövetésük és a kedvezőtlen időjárás ellenére sértetlenül tértek vissza. — Hajóhadparancsnokság.

A német nagyhadiszállás jelentései:

Nyugati harctér:

Rupprecht trónörökös hadcsaportja: A Semme északi partján a tüzérségi tevékenység csak időnként volt erős. Sailly-Saillisen tegnap este új harcok törtek ki, amelyek még tartanak. A folyótól délre a prennens-ocaulnesi szakaszon a tűz erősödött. Ablaincourt mindkét oldalán tűzhatásunk megakadályozta egy készülő támadás kifejlődését.

Keleti harctér:

Lipót bajor herceg vezértábornagy arcvonala: A Narajovka keleti partján Folykarsnolésitől délnyugatra meghiusult az oroszoknak az általunk elfoglalt állások ellen megújult támadása. Károly főherceg vezérezredes arcvonala: Az Erdős-Kárpátok déli részében a tüzérségi tűz feléledt. Ott ránk nézve kedvező lefolyású harcok voltak. Az erdélyi keleti arcvonalon német csapatok az Ojtozi-szorostól északra az ellenség nyolcszor előretörését visszaverték. Román támadásoknak a Monte-Fruntun és a Monte-Saaten történt visszavérése alkalmával, valamint az Olt mindkét oldalán ellenséges állásoknak elfoglalásakor a tegnap jelentett kétszáz fogollyal együtt tizenhét tisztet, több mint ezer főnyi legénységet és hét ágyut szállítottunk be. A predeáli országoton, a Szurduki-szorosnál és Orsovánál előcsapatainkat előretoltuk.

Balkán harctér:

Mackensen vezértábornagy hadcsaportja: A Dobrudzsában és a Duna arcvonalon semmi ujság.

Macedón arcvonal:

A Cserna-könyök nyugati részében német-bolgár csapatok visszavertek erős szerb-francia támadásokat. Polognál egy ellenséges előretörés tért nyert. — Ludendorff.

— **A közigazgatási bizottság ülése.** Torontálvármegye közigazgatási bizottsága dr. Dellimanic Lajos főispán elnöklésével ma délután tartotta november havi rendes ülését. Az ülésen résztvettek: Jankó Ágoston udvari tanácsos, alispán, Kéler Ákos m. főügyész, dr. Haidegger Lajos m. főorvos, dr. Wattay-Pelbárt Dezső m. arvaszéki elnök, Ládai Kálmán pénzügyigazgató-helyettes, dr. Gadó István kir.

Telefon 330.

VÁROSI MOZI A VÁROSI SZÍNHÁZBAN.

Telefon 330.

Kedden, 1916. évi november hó 14-én két előadás, az 5 órai zónaelőadás félhelyárakkal, a fél 9 órai rendes helyárakkal.

Három ernyő meg egy fél.

Falrengetően kacagtató szenzációs vigjáték 3 felvonásban. A főszerepben Henny Porten.

A költő és a sorsharag, Szatira 3 felvonásban. A főszerepben Vils Christand-r.

A meghódított Szerbia. Er-deli helyszíni felvétel.

ügyész, Vámos Ignác műszaki tanácsos, Grézlo János, Cseréi Gyula kir. tanfelügyelők, Gregersen Nils gazd. felügyelő, Axmann János kir. főállatorvos, Babics József udvari tanácsos, Hausér Károly báró, dr. Pollák Győző bizottsági tagok, Farkas Vince előadó, dr. Kamenszky Árpád jegyző. Az ülés fontosabb részeit lapunk holnapi számában közöljük. A bizottság jövő havi ülését december hó 11-ikén d. e 10 órára tűzte ki.

— **Katonai kitüntetés.** A király megparancsolta, hogy Mangold Fülöp 29. gy. ezredbeli tartalékos hadnagynak az ellenséggel szemben tanúsított kitünő szolgálatai elismerésül a legfelső dicséret elismerés tudtul adassék.

— **Az alispán üdvözlése a közig. bizottságban.** Torontá vármegye közigazgatási bizottságának mai ülésén a napirend előtt dr. Dellimanics Lajos főispán bejelentette, hogy a vármegye kitünő alispánját a király érdemeiért legutóbb a Ferenc József-rend tiszti keresztjével díszítette föl. A bizottság nevében meleg szavakkal és örömmel üdvözlö ez alkalomból az alispánt s kívánja, hogy a kitüntetés számos éven át jó egészségben körünkben alispáni állásában viselhesse. A bizottság lelkes éljenzéssel esalakovozott a főispán nyilatkozatához.

— **A bíróság köréből.** A király az igazságügyminiszter előterjesztésére Máthé Gyula törökkanizsai járásbíró a VII. fizetési osztályba nevezte ki.

A m. kir. igazságügyminiszter a pancsovai kir. törvényszék területére vizsgálóbíróul dr. Szabó Lajos kir. törvényszéki bírót rendelte ki.

Az igazságügyminiszter Vuchetich István módosi járási tb. főszolgabíró a módosi kir. járásbíró mellett alkalmazott ügyész-ségi megbízott állandó helyettesül rendelte ki.

Az igazságügyminiszter továbbá kinevezte Kádár Szevér módosi és Buzás János billedi járásbírói iratokat iratbiztosokká.

— **Temetés.** Az elhunyt Löwy Ignác németetése holnap, kedden d. u. 3 órakor lesz az Erzsébet-téri gyászházban.

— **Adomány.** Dr. Dellimanics Lajos főispán egy rendelkezésére bocsátott segélyalaptól lapunk útján 100 koronát adományozott ingyentejre.

Dr. Dellimanics Lajosné a Gyermekebarát-egyletnek 10 K s ingyentejre 10 koronát adományozott lapunk útján.

Steiner Áronné Nagytárnok 10 koronát adományozott a 29. gy. e. elesettek özvegyei és árvái javára lapunk útján.

— **Az épületeken levő rézanyag rekvirálása.** A hivatalos lap mai száma közli a honvédelmi miniszter rendeletét, amely az épületek fedésére felhasznált vörösrézanyagot (réztetők, más vörösrézből készült alkatrészek, ugymint kupolák, tetőpárkányok, diszítések, tető- és lefolyó csatornák) — továbbá a villámhárítók vörösrézanyagát, amennyiben ez az anyag a törvényhatóságok, községek, testületek, valamint magánosok tulajdonát képezi, hadicélokra igénybevetnek jelenti ki. Az igénybevétel kiterjed azokra a vörösrézből készült alkatrészekre és villámhárítókra is, amelyek nem vörösrézzel fedett épületeken vannak. Az igénybevett rézanyagot másként, mint a jelen §. harmadik bekezdésében meghatározott módon sem elidegeníteni, sem feldolgozni nem szabad, de annak az ingatlanal együtt való elidegenítése korlátozás alá nem esik. Az igénybevett vörösrézanyagot tulajdonosa a jelen rendelet kihirdetésétől számított négy héten belül szabad megegyezés alapján a terület szerint illetékes katonai parancsnokságnak eladhatja.

Az állam és egyházak tulajdonában levő épületek vörösrézanyagára vonatkozólag külön intézkedés történik.

— **Köszönet.** Kurländer Imre halála alkalmából az izraelita nőegylet koszorúmegváltás címén következő adományokat vette: Özevgy Kurländer Imrénétől 200 K, Kurländer Antal és nejétől 100 K, Deutsch Emil és nejétől 100 K, 50—50 koronát: Deutsch Alfréd és neje Budapest Deutsch Zsigmond és neje, Bálint Dezső Budapest, Kurländer Gyula és neje, Pick József és neje Budapest, Pick Sándor Szeged, Pick Rezső Zombolya, Strasser és Könyg, Deutsch József és neje Budapest 30 K, Deutsch Gyula és neje 25 K, Kassai Sándor és neje Budapest 20 K, Deutsch Józsefné Pancsova 15 K, Berger Simonné Wien, özv. Kanders Fanny Wien, Kanders Olga Wien 10—10 K. Ezen nemes adományokért hálás köszönetet mond özv. dr. Mangold Samuné az izr. nőegylet elnökője.

— **Harom ernyő meg egy fel.** A Városi Mozi igazgatósága, amely most a legkiválóbb filmeket hozza Nagybecskerekre, holnap ismét egy filmatrakcióban részesíti a közönséget. Holnap kedden ugyanis színpadra kerül a „Harom ernyő meg egy fél” című pazar vígjáték, amelynek különös érdekessége, hogy a főszerepet Henry Porten a kiváló filmművész játsza, akinek vígjátéki alakításai különösen bájosak. Érdekessége lesz még az előadásnak az esernyősorsolás is, amelynek során egy olyan esernyőt sorsolnak ki a közönség között, mint amilyen a darabban szerepel. A sorsolásban mindenki részt vesz s ezért 20 fillérrel lesz drágább a jegy.

Művészet.

Kresz Géza és Dienzl Oszkár hangversenye.

Kiváló két művésznünknek Kresz Géza hegedűművésznének és Dienzl Oszkár zongoraművésznének a nagybecskereki szegény gyermekek télikonyhája javára rendezendő jótékony célú hangversenyének műsorát a rendezőség már összeállította. Eszerint a november 23-ikán a Kaszinó disztermében rendezendő hangverseny műsora a következő:

1. Vitáli: Ciaconna. 2. Tschakowszki: Koncert (Allegro moderato-Canzonetta-Finale). 3. Zongora szóló: Dienzl Oszkár. 4. a) Bach Aria a G-huron, b) Weber-Kreisler: Larghetto, c) Cartier-Krpsler: „La Chasse”, d) Dienzl: Fonódal. 5. a) Beethoven: Románc, b) Brahms-Joachim: Magyar tánc, c) Paganini: Boszorkány tánc. Zongorán Dienzl Oszkár kíséri.

Jegyek holnaptól kezdve Mangold Lipót könyvkereskedésében válthatók 5., 3. és 2 koronáért.

Hadi cselek.

— nov. 13.

A hadi cseleknek, fortélyosságoknak célja: különféle fogásokkal az ellenség hadműveleteit megnehezíteni, erejét gyengíteni és a győzelem sikerét megkönnyíteni. Alkalmazásuk oly régi, mint maga a háború. Már az ókor hadjárataiban nagy szerepük volt.

A hadi cselek az ellenséget félrevezető, azt meglepő haditényekből állanak. Ilyen cselek: leplezett akadályok készítése, maszkírozott tüzéség, színlelt támadás, vagy visszavonulás, tüntető nyugalom vagy tétlenség, hamis hírek terjesztése, hamis jelentések közlésével az ellenség félrevezetése stb.: a mostani háborúban elgyakran fordulnak elő s az ellenfélnek óriási károkat okoznak, ha — sikerülnek.

A harc cselek alkalmazását — lovagiasság határában belül — az összes számottevő államok által elfogadott nemzetközi törvények is engedélyezik, bár — sajnos — közelebről körül nem írják ezeket. Az 1907. (1889) évi hágai békekongresszuson alkotott IV. (illetve II.- egyezmény 24. cikke szerint a hadi csel, valamint mindama eszközöknek használata megvan engedve, amelyek szükségesek arra, hogy az ellenségről és a terepről tájékozódás legyen szerezhető. E célra hírszerzők és kémek alkalmazhatók,*) amennyiben ezen ténykedésüket sem „titkon”, sem „hamis ürügy” alatt nem végzik. (Hágai szab. II. fejt. 29. c.)

Nemesak hadi cselek, hanem apróbb — sokszor a humorba átesapó — kalandos ravaszságok is sürün fordulnak elő a tábori élet romantikájában.

Az oroszok és a szerbek is — nemrég viselt hadjárataukból — egy csomó, előtűnk részben ösmert trükkel óhajtottak bennünket meglepni. Vitéz csapataink azonban nemesak hogy felösmerték harcmodoruk újdonságait, hanem azokat sokkal előnyösebbekkel tulszárnyalják.

* A kémkedésről bővebben I. a szerzőnek: „A kémkedés békeben és háborúban” című munkáját.

Az oroszok kezdetben — rájuk valló naivitással — rajvonalaikban céltáblákat is alkalmaztak, hogy csatáraink tüzeit azokra vonják. Egy ütközetünk alkalmával, amikor elővédjük nyílt terepen fejlődött fel, néhány céltáblát tüztek a földre (köztiük nem egy térdelő alakot!) az emberek pedig ezután kusza a kellemesebb erdőbe igyekeztek jutni, — ami ugyan nem sikerült. Emlékszem, hogy mint adták csatáraink tovább egymásnak, hogy a céltáblára ne lőjjenek. Szabad szemmel észrevették az oroszok turpisságát. Egy ütközet alkalmával leplezett üregből polgári ruhában gubbaszkodó orosz tisztet huztak ki, akinek az volt szerény szándéka, hogy onnan kedélyesen megtelefonálja tüzésének, hogy milyen kedvező célt mutató harcsoportunkra, milyen irányzékkel lőjjen (nevezett mint „kém” persze megkapta a méltó büntetést: a halált). Orosz területen a lakosság szalmakazlak s házak felgyújtásával, szélmalomok szárnyainak bizonyos megállapodás szerinti fordításával, harandozással stb. vel jelezte csapataink hollétét, harc alatt a tüzéségük ily módon nagy támogatásban részesült; azt meg kell adni, hogy az oroszokat a cél felderítésére minden eszközt felhasználának.

Telefonszolgálatuk zavartalan biztosítása érdekében — nem egyszer találtuk — sokszor a mi tábori telefon sodronyunkat használták (a telefon összeköttetésre nagy súlyt helyeznek). Helyiségekben szerettek pincéből, padlásról (erdőben fák-ról) tüzelni, azonban élesszemű katonáink hol szuronnal, hol teli találattal ki- és lepiszkálták őket, erdőben valóságos passzióval, verebek módjára szedték le az oroszokat a fák-ról.

Tamadásainknál előfordult, hogy mikor rajvonalkunk állásukhoz közeledett, megadásuk jeléül felnyújtották karjaikat s majd állásuk előtt közvetlenül mitsem sejtő csapatunkra rettenetes golyózáport zuditottak (természetesen és jogosan, katonáink minden ilyen aljas eljárás alkalmával a teljes megtorlással éltek. A szurony-harcot ha csak lehet, kerüljük: főleg a magyarok szuronytámadásaitól félnek s alig van eset, hogy nekik kézitusában elmentálljanak. Pedig Szuravó híres mondása alapján orosz jelszó: „a golyó balga, csak a szurony a hős” és harcászati szabályzataik is feltűnően hangsúlyozzák a szurony nagy fontosságát! (Hogy Nubia párdúca nem szülte őket, ahhoz kétség se férhet!)

A szerbek is kinos vergődésükben mindenféle eszközökhöz folyamodtak. Sokan magyarul, németül beszélnek, ami lehetővé tette, hogy ennek révén egy pár ravaszsgót végrehajtsanak. Így megtörtént, hogy egyik állásunk közelébe jutva, egy ott tartózkodó századost nevében szólva, előre hívták, lelőtték s gyorsan el-tűntek. Máskor egyikük egyenruhánkba öltözve, hamis jelentést hozott egy magasabb parancsnoknak: részletek kikérdezésénél aztán kislult ellenséges volta. Közismert például a komitácikak az a fogása, hogy halottaknak tetették magukat s mikor embereink mellettük elhaladtak, akkor hátulról rájuk lőttek.

Miként a balkáni háborúban, úgy most is a rájuk nézve kötelező nemzetközi egyezményeket mazdnem minden tételükben megsértették. A hadikövet sérthetetlen-ségét biztosító fehér zászlóval vissza-éltek; felderítés céljából ily módon igyekeztek állásaink közelébe jutni, sőt meg-esett, hogy ily zászlókkal megadásukat jeleztek s mikor jóhiszemű csapatunk eléjük ért, nagy tüzzel fogadták. Kikémlelés céljából sokszor a genfi jelvényt használták

(mint orvosok, egészségügyi személyek). Az is előfordult, hogy egész felderítő csapatokat a mi egyenruhánkba öltöztettek. Ez utóbbit — mint olvasni lehet — a „grande nation“ vitézei is megteszik. A francia és belga katonák — más el nem fogadható hadi cselekek mellett **) hátröndjeikben polgári ruhát tartogattak, hogy szükség esetén a hadifogság elől kibujva, újból harcolhassanak. Ezen viselkedésük sem tartozik a megengedett hadicselekek közé és elfogatásuk esetén nem is remélhetik a hadifoglyok kiméletét. A fentebb hivatkozott egyezmény 23. cikk f) pontja ***) pedig határozottan tiltja a békekövetek zászlójával, az ellenség zászlójával vagy ennek hadijelvényével és egyenruhájával, **x* vagy a genfi Egyezmény megkülönböztető jelvényével való visszaélést. De tiltják ezt a katonai erények is. Világosan megállapítható, hogy ellenfeleink által használt hadicselekek nem tartoznak a hadviselés szokásainak keretében alkalmazottak közé *) és nagyon ellenkeznek a hadijog elveivel is.

Szükséges lesz, hogy jövőben precizozza a hadijog, hogy tulajdonképpen mely hadicselekek volna megengedettek (a világháború ehhez elég gyakorlati támpontot ad).

Ellenfeleinknek azonban minden alattomos törekvése és katonához nem méltó hadi cselezése sem képes kisebbiteni eredményeinket, amelyek közeledtetik már az igazság fényes és dicsőségteljes győzelmét

Bodó János.

**) L. Müller id. m. 180, 236—239 o., Stölze id. m. 78 o., Strupp id. m. 72 sk. o.

***) Ennek szövege már az 1863. évi amerikai instrukcióban fel volt véve. Strupp id. m. 73. o.

****) Strupp szerint (id. m. 74 o.) az ellenséges egyenruha viselését az esetben, ha a saját elszakadt, avagy nincsen, szükségből megengedhetőnek kell tekinteni (mint volt ez a secesziós háborúban) ilyenkor azonban megkülönböztető jelvényt kell viselni. Nézetem szerint modern háborúban ez már el nem fogadható és sok kellemetlenségre szolgáltatna okot.

*) L. Külügyminisztérium id. m.

Nyilttér.

E rovat alatt közlöttekért nem vállal felelőséget a szerkesztőség.

Köszönetnyilvánítás.

Mindazoknak, kik felejthetetlen jó férjem elhunytá alkalmával részvétük kifejezésével, koszoru küldésével vagy a temetésen való részvételükkel nagy fájdalmamat enyhíteni iparkodtak, ezúton mondok hálás köszönetet.

Nagybecskerek, 1916 november 13.

Özv. Knyaskó Lajosné.

HIRDETÉSEK.

Kinőtt

de jó állapotban levő

gyerekruhákat

ugymint télikabátot és meleg felsőruhákat megvesz

a rendőrkapitányság

Hirdetmény.

Hloncz községnél egy főként az adóügyekben elegendő jártassággal bíró egyén 5 korona napidíj mellett hosszabb időre alkalmazást talál. A szerb nyelv ismerete kívánatos. Okleveles egyének előnyben részesülnek.

Okmányolt ajánlatok a községeljárósághoz címzendők; az állás azonnal elfoglalható.

Hloncz, 1916 november hó 8-án.

Kondoray jegyző.

Prvanov bíró.

1362/916. kig. szám.

Árverési hirdetmény

Nagyzezsény községében 1916 november 26-án délelőtti 9 órakor egy bitangásba talált kb. 200 korona értékű 7 hónapos deres kanca-csikót — ha addig gazdája nem jelentkezik, — nyilvános árverésen el fogunk adni.

Nagyzezsény, 1916 november 11

Nagyzezsény község előljárósága.

Keresek olyan
kisasszonyt,
aki több nyelven beszél.

Dr. Anuica Aurél ügyvéd
Nagybecskerek, József főherceg u. 6.
1345—3.1

Utcai

elárusítókat

keres a

„Torontál“
napilap kiadóhivatala.

Kifutó leány

alkalmazást nyerhet azonnal nagyobb helybeli iparvállalatnál.

Felhívás.

A „Köz- és Magántisztviselők Egyesülete“ kebelében alakult **favágógéptársaság“ felszámolt.** Vagyonát a „Köztisztviselők fogyasztási szövetkezete“ vette át; felhívjuk azokat, kik az előbb említett favágógéptársaság tagjai voltak, hogy pénzfelvitelre való jogosultságuk igazolása mellett részvényeik és azok kamatának kiegyenlítése céljából jelentkezzenek a „Köztisztviselők fogyasztási szövetkezete“ üzleti helyiségében f. évi november 16-án, 17. és 18-án d e. 10 óra között.

**Köztisztviselők
fogyasztási szövetkezete.**

Ház eladó

NAGYBECSKEREKEN, ötszobás urilakással.

Ugyanott elköltözés folytán eladó néhány műtárgy, eredeti festmény, híres mesterek metszetei s képes folyóiratokból álló könyvtár is. :: ::
— Közlebbit a kiadóhivatalban. —

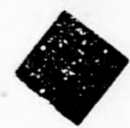
1267—x.15

Nyomdásztanoncul

legalább két középiskolát jó eredménnyel végzett flu heti-fizetéssel azonnal felvétetik

lapunk nyomdájában.

**Ujság- és
nyomtatvány-
makulatura**
nagyobb mennyiségben
kapható.

Cím a kiadóhivatalban.

Hirdetéseket jutányos árért közöl a „Torontál“ politikai napilap kiadóhivatala, mely lap a legrégebb, legelterjedtebb, legolvasottabb napilap Torontálvármegyében.